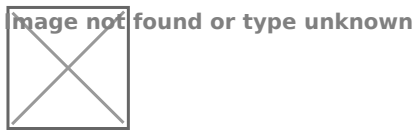

Mănăstirea Văratec - vatră de cultură

Pe unul din clinurile de deal ale Văratecului se găsește Palatul auster al Vlădiciei Partenie, fostul episcop al Armatei Române în epoca regalității. Păstorul Eparhiei Romanului și Hușilor se contaminase ca ierarh militar de spiritul cazon, în vreme ce mulți credeau că era milităros congenital. Palatul construit de el la Văratec are într-adevăr aspectul unei fortărețe, îm-prăș-tiind o puternică impresie de masivitate și inexpugnabilitate. La interior cuprinde patru apartamente, câte două pe etaj, dar care, deși au ferestre mari, nu comunică direct cu exteriorul. Sunt prinse ca într-o alveolă de un balcon ce încinge pe laturi clădirea. Este poate această structurare lăuntrică a palatului expresia unui spațiu ce nu e deschis, ci închis, așa cum se întâmplă cu cazărmile. Palatul nu atrage atenția doar prin mureșii săi impresionanți ca de cetate, ci și prin legenda ce s-a țesut în jurul nașterii lui, nu lipsită de teme. A se ridica de o persoană privată o construcție de o asemenea mărime în vremea regimului comunist era de neînchipuit. Costul depășea evident resursele unui episcop. Nici autorizații nu se eliberau pentru asemenea investiții. Vlădica Ciopron și-a permis să înalțe o astfel de zidire monumentală ca urmare a câștigării surprinzătoare a unui proces intentat statului român, ceea ce era imposibil de conceput în acea vreme. Ierarhul a dat în judecată statul de democrație populară, solicitându-i plata soldei de episcop al Armatei, neplătită de la terminarea războiului până la abdicarea regelui Mihai în decembrie 1947, când i se suprimase postul. Bătuse la multe uși să-și caute drepturile, dar o făcuse zădarnic. S-a întâmplat într-o zi să-l aibă oaspete la Episcopia Romanului pe Emil Bodnăraș, care era ministrul apărării. În acea atmosferă mai destinsă, Vlădica i-a vorbit simandicosului musafir de -durerea sa. Bodnăraș l-a sfătuit să deschidă un proces, pe care, probabil, cu voie de la împărăție, l-a câștigat. Cu acea considerabilă sumă s-a decis să construiască ceva care să rămână ca un semn ctitoricesc, un Palat episcopal la Mănăstirea Văratec, spre a fi loc de popas nu doar pentru Preasfinția Sa, ci pentru toți ierarhii în trecere pe la Văratec.

În acest palat, arhimandritului Bartolomeu Valeriu Anania, cel prețuit de Vlădica Partenie Ciopron, i s-a încredințat din partea Mănăstirii Văratec, în patrimoniul căreia intrase impozantul imobil, un apartament spre a-l folosi toată viața. Spațiul acesta locativ a devenit de atunci, din anul pensionării de la Institutul Biblic, 1979,

al doilea cămin al monahului și scriitorului. Sfinția Sa și-a îngăduit câteva intervenții în confi-gurația locuinței, spre a umaniza habitatul și a-l deschide către priveliștile încântătoare ale toposului. A montat la fațadă un balcon deschis, unde obișnuia să stea și să tragă cu nesaț aerul curat și înmiresmat de munte și să contemple peisajele cele încărcate de poezie. În acest generos loc de belvedere m-a poftit și pe mine în luna martie a anului 1992, când i-am luat un interviu pentru televiziune, în care mi-a deslușit și temeiurile legăturii sale cu Văratecul. „Așa și cum dumneata ai remarcat, am colindat, cred, aproape toate mănăstirile și schiturile din țară, cunosc toate așezările, dar aici gândesc că este un fel de sinteză a pământului românesc. Adică și munte, pădure de brad, dealuri, podgorii, holde, orizonturi întinse, mai ales sub această poală de codru verde și pe acest tăpșan, unde se află casa în care viețuiesc.”

Aici, ani întregi, până la urcarea în scaunul arhiepiscopal al Clujului, arhimandritul Bartolomeu a diortosit „Vechiul Testament” și a lucrat și la alte cărți ale sale. În monografia Văratecului din 1986, pentru care a realizat capitolul „Văratecul și literatura”, arhimandritul destăinuia că una dintre operele sale, „Greul pământului”, își are începuturile în ambianța chinoviei nemțene. „Autorul acestor rânduri e emoționat că poate să depună o mărturie foarte personală și, deci, foarte directă. Prin 1949, fiind inspector patriarhal pentru învățământ și venind la Văratec să se îngrijească de bunul mers al primului seminar monahal de după război, era oaspete zilnic al maicii Irina Lecca, cea din urmă stareță de neam nobiliar din galeria celor pe care le-am pomenit mai sus. După o lungă conversație, la cină, cu această femeie cultivată și fină, oaspetele, încă fără somn la ceasul miezului de noapte, se retrăgea în ceardacul stăreției, pe un fotoliu de nuiete, până târziu, când se ridica luceafărul dinspre ziuă. Liniștea acelor nopți era însuflețită de un buciom care venea de undeva dinspre Ciungi, al unui păstor de veghe la curgerea neîntreruptă, prin veacuri, a sufletului românesc. Era ceva din «sara pe deal» și ceva din acel «dor de moarte», sentimentul prin care îți apropii neantul și ți-l înstăpânești, transfigurându-l în întrupare nupțială. A-ți fi «dor de moarte» înseamnă a face din ea iubita ta, logodnica ta, soția ta. Visătorul de pe ceardacul de la Văratec avea -

să-și dea seama că acolo se născuse sâmburele poemului dramatic «Miorița», care peste patru ani devenea manuscris și peste alți treisprezece o carte. Această carte avea să stea în fruntea unei pentalogii a mitului românesc, ale cărei prime patru piese fuseseră scrise și rotunjite în osebite locuri ale țării și chiar undeva departe, la celălalt capăt al pământului. Pentru cea de-a cincea însă, autorul revenea la Văratec.” Aici nu doar a înmugurit ideea acestei creații, ci s-a și întrupat parte la masa de lucru din Palatul Vlădiciei Partenie. O scrie negru pe alb Fănuș Băileșteanu, care nota în Cartea de aur a mănăstirii că „în 1980, la 17 iulie, Valeriu Anania a citit

În premieră poemul dramatic «Greul pământului». Fuseseră de față la acea memorabilă serată literară, între alții, Lily Teodoreanu și Valeria Sadoveanu.

E una din multele dovezi grăitoare că aici, la Văratec, în toposul cel sacru, a fost un mediu prielnic roditoareii lucrări culturale.

ziarullumina.ro